

30.000 krónur í sömu laun. Annan sakarkostnað vegna sakarefnisins í þessari ákæru greiði ákærðu óskipt, þar með talin saksóknarlaun til ríkissjóðs, 30.000 krónur.

Allur sakarkostnaður vegna sakarefnisins í ákæru málsins frá 3. janúar 1985 skal greiðast úr ríkissjóði, þar með taldar 10.000 krónur í málsvarnarlaun til verjanda ákærða Sveins Ragnars.

Fimmtudaginn 16. október 1986.

Nr. 169/1986. **Ákæruvaldið**

(Bragi Steinarsson vararíkissaksóknari)
gegn

Sveinbirni Jónssyni

(Sigurður Georgsson hrl.)

Misneyting. Tékkalagabrot. Skaðabætur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús P. Torfason, Guðmundur Jónsson, Guðmundur Skaftason, Guðrún Erlendsdóttir og Halldór Þorbjörnsson.

Héraðsdómi var skotið til Hæstaréttar með áfrýjunarstefnu 6. maí 1986 að ósk ákærða og jafnframt af hálfu ákæruvalds til þyngingar.

Nokkur ný gögn hafa verið lögð fyrir Hæstarétt.

Staðfesta ber úrlausn héraðsdóms um ákærulið I (brot gegn lögum um tékka).

Ákærði fékk Kötlu Þórðardóttur til þess að gefa út til sín og afhenda sér sex veðskuldabréf að fjárhæð samtals 270 þúsund krónur er hann síðan tók að hagnýta í eigin þarfir. Til þess að afla sér hagsmuna þessara notaði hann sér fákunnáttu hennar. Ber því að refsa ákærða samkvæmt 253. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Eins og ákæru er hagað kemur eigi til álita hvort ákærði

hafi brotið gegn 248. gr. hegningarlaga í sambandi við skipti sín við Kötlu.

Refsing ákærða þykir hæfilega ákveðin í héraðsdómi. Þá ber einnig að staðfesta ákvæði dómsins um sakarkostnað.

Fyrir Hæstarétti hafa málsaðilar óskað eftir endurskoðun á bótaákvæðum héraðsdóms.

Af hálfu Kötlu Þórðardóttur hafa skaðabótakröfur verið lækkaðar frá kröfugerð hennar fyrir sakadómi í það horf sem hér greinir:

1. Fallið er frá bótakröfu þeirri er greinir í 1. kröfulið í héraði.

2. Kröfuliður þessi er lækkaður í 60.000,00 krónur auk dráttarvaxta frá 4. september 1986, en þá vaxtakröfu þykir eiga að skilja eftir málsreifuninni sem kröfu um þá dráttarvexti sem Seðlabanki Íslands hefur heimilað.

3. Krafist er að ákærða verði gert að greiða 40.000,00 krónur í „óþæginda- og miskabætur“.

Af hálfu ákærða hefur bótakröfu Kötlu verið mótmælt af þeim sökum að krafan hafi eigi verið borin undir hann í sakadómi.

Krafan var lögð fram á dómþingi 9. maí 1985 og þá kynnt skipuðum verjanda. Hefur málið verið flutt að þessu leyti fyrir sakadóminum og verður bótakröfunni eigi vísað frá sakadómi af þeim sökum að ekki hafi verði gætt ákvæða 145. gr. laga nr. 74/1974.

Um 2. kröfulið: Lækkun fébótakröfunnar samkvæmt þessum kröfulið stafar af því að hér fyrir dómi hefur Katla Þórðardóttir fallið frá bótakröfu vegna skuldabréfs þess sem ákærði ráðstafaði til Glerslípunar Hafnarfjarðar. Er krafa hennar fyrir Hæstarétti samkvæmt þessum kröfulið um 60.000,00 krónur sem hún galt Þorvaldi Lúðvíkssyni hæstaréttarlögmanni 4. september 1986 sem fullnaðargreiðslu vegna skuldabéfs þess að nafnverði 45.000,00 sem hann hafði til innheimtu.

Með öllu er ósönnuð sú staðhæfing verjanda ákærða, sem hann byggir á mótmæli sín gegn kröfulið þessum, að Katla hafi veitt viðtöku skuldaviðurkenningu hans til greiðslu á umræddu veðskuldabréfi. Og þar sem kröfufjárhæðin sætir ekki tölulegum andmælum né heldur vaxtakrafa verður þessi kröfuliður tekinn til greina með vöxtum svo sem greinir í dómsorði.

Um 3. kröfulið: Kröfu þessa skortir lagastoð að því leyti sem hún

er um fébætur fyrir ófjárhagslegt tjón, en að öðru leyti er hún ekki studd neinum gögnum. Ber því að staðfesta niðurstöðu hins áfrýjaða dóms um þennan kröfulið.

Ákærða ber að dæma til greiðslu áfrýjunarkostnaðar, svo sem greinir í dómsorði.

D ó m s o r ð:

Ákvæði hins áfrýjaða dóms um refsingu ákærða, Sveinbjörns Jónssonar, og um sakarkostnað eiga að vera óröskuð.

Ákærði greiði Kötlu Þórðardóttur 60.000,00 krónur ásamt 27% ársvöxtum frá 4. september 1986 til greiðsludags.

Ákærði greiði áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin saksóknarlaun í ríkissjóð, 20.000,00 krónur, og málsvarnarlauð verjanda síns, Sigurðar Georgssonar hæstaréttarlögmanns, 20.000,00 krónur.

Dómur sakadóms Reykjavíkur 19. desember 1985.

Ár 1985, fimmtudaginn 19. desember, er á dómþingi sakadóms Reykjavíkur, sem háð er í Borgartúni 7 af Jóni A. Ólafssyni sakadómara, kveðinn upp dómur í sakadómsmálinu nr. 722/1985: Ákærvaldið gegn Sveinbirni Jónssyni, sem tekið var til dóms 27. f.m.

Málið var höfðað með ákæru, dagsettri 3. maí 1984, „á hendur Sveinbirni Jónssyni framkvæmdastjóra, Brekkugerði 13, Reykjavík, fæddum 30. október 1943 í Reykjavík, fyrir eftirgreind brot:

I. Tékkabrot.

Þann 15. september 1982 gefið út tékka 0083890 að fjárhæð kr. 2.273,00 á tékkareikning sinn nr. 1234 við Útvegsbanka Íslands, Smiðjuvegi 1, Kópavogi, og greitt með honum skuld við Hafskip hf., Reykjavík, en innistæða eigi reynst næg þegar tékkinn var sýndur í greiðslubankanum.

Telst þetta varða við 73. gr. laga nr. 94, 1933 um tékka, sbr. lög nr. 35, 1977.

II. Misneyting.

Ákærða er gefið að sök að hafa gerst sekur um misneytingu gagnvart Kötlu Þórðardóttur, Hamraborg 22, Kópavogi, með því að notfæra sér væntingar um nánara samband við ákærða svo og fákunnáttu hennar og

fötlun (málleysi), á þann hátt að fá hana þann 10. maí 1983 til að gefa út og afhenda sér til fullra umráða sex skuldabréf, hvert að fjárhæð kr. 45.000,00, sem greiðast skyldu upp á 3 árum, og tryggja bréfin með veði í íbúð sinni að Hamraborg 22, Kópavogi gegn því að ákærði léti af hendi við hana einfalda skuldaviðurkenningu sem ákærða mátti vera ljóst að var haldlítill eins og komið var fjárhag hans á þeim tíma.

Telst þetta varða við 253. gr. almennra hegningarlaga nr. 19, 1940.

III. Dómkröfur.

Þess er krafist að ákærði verði dæmdur til refsingar, til greiðslu skaðabóta, verði þeirra krafist, og til greiðslu alls sakarkostnaðar.“

I.

Með bréfi, dagsettu 16. nóvember 1982, til Rannsóknarlögreglu ríkisins kærði Jón Gunnar Zoëga héraðsdómslögmaður ákærða fyrir „ávisunarmisferli“. Bréfinu fylgdi ávisun, útgefin af ákærða 15. september 1982, að fjárhæð kr. 2.273,00, sem ákærði hefði afhent skipafélaginu Hafskipi hf. til greiðslu á skuld. Er tékkinn hefði verið sýndur í greiðslubankanum, Útvegsbanka Íslands, útibúinu í Kópavogi, hinn 15. september 1982 hefði ekki verið næg innistæða fyrir honum. Reikningnum hefði verið lokað 22. september 1982. Tékkinn er stimplaður af bankanum eins og lýst er í kærubréfinu. Lögmaðurinn óskaði eftir að ávisunin yrði tekin til „sakadómsmeðferðar“. Ekki er minnst á neinar bótakröfur, höfuðstól, vexti eða kostnað í kærubréfinu.

Við yfirheyrslu hjá rannsóknarlögreglu kvaðst ákærði hafa greitt skipafélaginu skuld fyrir kunningja sinn með tékkanum. Kunninginn hefði lofað að greiða inn á reikninginn og móttakandinn að geyma ávisunina í nokkra daga. Skipafélagið hefði staðið við sitt en kunninginn ekki.

Í dóminum hefur ákærði viðurkennt að hafa gefið út tékkann og notað hann í ofangreindum viðskiptum.

Með háttsemi sinni hefur ákærði unnið til refsingar samkvæmt 73. gr. laga nr. 94, 1933, sbr. lög nr. 35, 1977.

II.

Hinn 23. júní 1983 snéri Katla Þórðardóttir, Hamraborg 22 (32), Kópavogi, fædd 3. október 1945, sér til Rannsóknarlögreglu ríkisins til að kæra ákærða. Kærandi er mál- og heyrnarlaus. Með henni var Matthildur Magnúsdóttir, Bollagörðum 25, Seltjarnarnesi, fædd 16. september 1945, sem kom fram sem túlkur við yfirheyrsluna um kæruefnið sem Högni Einarsson rannsóknarlögreglumaður annaðist. Samkvæmt lögregluskýrslunni um yfirheyrsluna kom eftirfarandi fram hjá kæranda:

„Málavextir eru þeir að Sveinbjörn Jónsson fékk mig til þess vegna annmarka minna til þess að tjá mig og skilja annað fólk til þess að gefa út 6 skuldabréf, samtals að fjárhæð kr. 270.000,00 en bréf þessi eiga að greiðast upp á þremur árum og fyrsta afborgunin er á gjalddaga í nóvember 1983. Sveinbjörn lét útbúa þessi skuldabréf og þau eru stíluð á mig og það kemur fram í texta bréfanna að ég skuldi honum þessa fjárhæð sem bréfin hljóða upp á, eða kr. 270.000,00 og íbúðin mín að Hamraborg 22, Kópavogi, er veðsett fyrir þessari skuld. Ég tel rétt að það komi fram að áður en Sveinbjörn lét útbúa þessi skuldabréf hafði hann talað um það við mig að hann fengi lán hjá mér sem næmi þessari fjárhæð og ég hafði samþykkt að lána honum veð í íbúðinni minni fyrir þessari fjárhæð. Þegar þetta gerðist þá var ég í prófum í Heyrnleysingjaskólanum og var því mjög tíma-bundin og mjög stressuð líka.

Ég hafði óskað eftir því við Sveinbjörn af fá að vera viðstödd þegar þessi bréf væru útbúin og hann hafði lofað því. Sveinbjörn hafði svo samband við mig á þessum erfiðleikatímum hjá mér, sem ég hef greint frá hér að framan, og sagði að ég yrði að koma með honum til þessa lögfræðings sem átti að útbúa bréfin á einhverjum ákveðnum tíma sem hann tilgreindi.

Ég sagði þá Sveinbirni að ég gæti alls ekki komið á þessum tíma og sagði honum að þetta yrði að bíða þar til ég væri búin í prófunum og búin að koma syni mínum í sveit, en hann hafði lent í vandræðum um þetta leyti.

Sveinbjörn beið ekki eftir þessu, heldur fór hann og lét útbúa þessi skuldabréf án þess að ég væri viðstödd.

Þegar Sveinbjörn var búinn að láta útbúa bréfin, þá kom hann boðum til mín þess efnis að ég ætti að hitta hann heima hjá honum og mér datt ekki í hug að það væri í sambandi við þessi skuldabréf.

Þegar ég kom heim til Sveinbjörns þá var hann einn þar og fór strax að tala um þessi skuldabréf við mig.

Ég tel rétt að það komi fram að það var um kl. 23.00 sem hann hringdi til mín og ég var komin til hans um kl. 24.00. Sveinbjörn sagði þá við mig að ég yrði að koma með honum morguninn eftir og ganga frá þessum bréfum. Ég spurði þá Sveinbjörn að því hvort hann væri búinn að láta útbúa þessi bréf og hann sagði svo vera. Mér sárnaði þá reglulega við hann þar sem ég hafði verið búin að segja honum að ég gæti ekkert átt við þetta fyrr en ég væri búin í prófunum.

Sveinbjörn sagði mér að hann væri mjög svangur og ég fór með honum í Smiðjukaffi þar sem við fengum okkur að borða og þar sátum við til kl. 03.00 um nóttina. Þegar við fórum úr Smiðjukaffi um nóttina þá var ákveðið að ég færi heim til Sveinbjörns þegar ég væri búin í prófinu og hitti hann þar.

Ég tel að ég hafi komið heim til Sveinbjörns kl. rúmlega 10.00 og þá

var ég mjög illa sofin og ég bað Sveinbjörn um að fá að leggja mig þar í smá stund.

Ég veit ekki hvað ég svaf lengi þarna, en Sveinbjörn vakti mig og sagði að við yrðum að fara og hitta þennan lögfræðing. Ég fór þá með honum í einhverja fasteignasölu í Austurstræti 9 og þar var einn maður fyrir þegar við komum. Ég spurði Sveinbjörn að því hvort þetta væri lögfræðingurinn sem samið hefði skuldabréfin og hann sagði svo vera, en ég komst að því síðar að þessi maður, sem þarna var, heitir Jón Arnarr og er innanhússarkitekt.

Ég man ekki hvort við fengum þessi skuldabréf afhent þarna á skrifstofunni þá af Jóni Arnari eða hvort Sveinbjörn var með þau í skjalatösku sem hann var með, en hann fór að sýna mér bréfin þarna.

Ég man eftir því að þessi maður sem var þarna á skrifstofunni og Sveinbjörn voru að skoða bréfin og tala um þau, en ég skildi ekki hvað þeim fór á milli.

Eftir að þeir voru búnir að tala um bréfin og skoða þau þá sýndi Sveinbjörn mér bréfin, en ég vildi ekki skrifa undir þau þar sem þau höfðu ekki verið útskýrð fyrir mér.

Að þessu loknu fórum við Sveinbjörn heim til hans, en þar sagðist hann ætla að útskýra bréfin fyrir mér og þar gæti ég skrifað undir þau.

Á leiðinni heim til Sveinbjörns fórum við í Kaffivagninn á Grandagarði og fengum okkur að borða.

Þegar við komum svo heim til Sveinbjörns þá lét hann mig hafa bréfin svo að ég gæti lesið þau sjálf.

Ég tók þá strax eftir því að það kom fram í bréfunum að ég var talin skulda Sveinbirni þessa fjárhæð eða kr. 270.000. Ég sagði Sveinbirni að ég væri ekki ánægð með það, þar sem ég skuldaði honum ekki neitt og spurði hann að því, hvernig á þessu stæði. Sveinbjörn svaraði því aldrei beint hvers vegna þetta væri orðað svona, en sagði við mig að þetta skipti ekki neinu máli og að ég yrði að treysta honum og það væri allt í lagi með þessi skuldabréf. Ég man eftir því að hann sagði að ef hann dytti niður dauður þá fengi ég þessa peninga út úr einhverjum eignum sem hann ætti í gám, en það munu vera verkfæri og einhverjir aðrir munir úr fyrir-tækinu Antikgler sem núna er hætt störfum.

Ég hef samt ekki fengið það skriflegt hjá Sveinbirni að ég hafi lánað honum þessa peninga og get ekki sannað það á nokkurn hátt ef eitthvað kemur fyrir hann.

Eftir að Sveinbjörn var búinn að sannfæra mig um það, að þetta orðalag í bréfunum væri í lagi, þá skrifaði ég undir þau sem greiðandi og hann skrifaði á þau sem vottur.

Ég kæri hér með þessa háttsemi Sveinbjörns Jónssonar við mig og óska eftir því, að það fari fram opinber rannsókn í þessu máli.

Eins og hér hefur komið fram, þá tel ég að Sveinbjörn hafi fengið mig til að skrifa undir þessi bréf með blekkingum og notfært sér þar þekkingarleysi mitt á þessum málum og fötlun mína. Ég tel líka rétt að það komi fram að Sveinbjörn Jónsson hafði, áður en þessi skuldabréf voru gefin út, verið að barma sér yfir því við mig hve illa hann væri stæður fjárhagslega og væri í miklum vandræðum. Hann hafði það oftast en einu sinni á orði að fremja sjálfsmorð vegna þeirra fjárhagsþrenginga sem hann væri í og þetta ýtti undir það að ég skrifaði undir þessi skuldabréf.

Ég veit ekki fyrir víst hver það var sem útbjó þessi skuldabréf, en ég taldi að það hefði verið þessi maður sem var þarna á fasteignasölu og ég hélt að væri lögfræðingur. Formin, sem þessi skuldabréf eru skrifuð á, eru merkt Gunnari Guðmundssyni hdl., Borgartúni 33, Reykjavík, en hver útbjó þau veit ég ekki.“

Mætta er spurð að því hvort Sveinbjörn Jónsson hafi boðið henni skriflega skuldaviðurkenningu fyrir þessum bréfum sem hún gaf út fyrir hann.

„Já, hann gerði það, en mér hefur ekki tekist að fá þessa skuldaviðurkenningu hjá honum þrátt fyrir itrekaðar tilraunir. Ég fór m.a. heim til hans og þá var Matthildur Magnúsdóttir, vinkona mín, með mér og ætlun okkar var að fá þessa margumtöluðu skuldaviðurkenningu hjá Sveinbirni. Ég fór fyrst ein inn til hans en þegar ég kom þá var hann ekki kominn á fætur. Matthildur kom svo inn á eftir mér og þá varð Sveinbjörn reiður og ætlaði að reka hana út, en þegar hún spurði hann um þessa skuldaviðurkenningu þá sagði hann að hann myndi ekki afhenda hana fyrr en honum sýndist.

Áður en þetta gerðist þá var ég búin að reyna að fá Sveinbjörn til þess að hætta við þetta, en mér gekk illa að finna hann og var m.a. týndur í eina viku. Þegar ég fann hann, þá var hann staddur á Skálafelli og var þar með einhverjum vini sínum, en þetta gerðist 12.6.1983. Hann varð mjög reiður þegar ég kom þangað og sagði mér að fara og sagðist vilja vera einn í friði með þessum vini sínum sem hann var með.

Ég fór þá í burtu en þegar ég var komin út þá kom Sveinbjörn á eftir mér og dró mig inn í hótelið, inn í anddyrið. Þegar þetta gerðist þá var Sveinbjörn ölvaður og hafði ekkert sérstakt við mig að segja um þessi skuldabréf.

Ég geri þá kröfu að Sveinbjörn Jónsson verði látinn skila mér aftur þessum skuldabréfum sem ég gaf út, eða réttara sagt, hann blekkti mig til að gefa út og að honum verði refsað lögum samkvæmt fyrir þær blekkingar og svik sem hann hafði í frammi við mig.“

Vitnið Matthildur Magnúsdóttir kvaðst við yfirheyrslu hjá rannsóknar-

lögreglunni hafa farið með kærandanum Kötlu heim til ákærða í því skyni að sækja skuldaviðurkenningu að fjárhæð 270.000 krónur til staðfestingar á því að hann hefði fengið þá fjárhæð að láni hjá Kötlu í formi sex skulda-bréfa. Ákærði hefði tekið því illa og þær farið brott án viðurkenningar-innar.

Vitnið Jón Arnarr Einarsson, þáverandi sölustjóri á fasteignasölunni Austurstræti, Austurstræti 9, fæddur 12. febrúar 1949, til heimilis að Miðstræti 5, hefur skýrt svo frá við yfirheyrslu hjá rannsóknarlögreglunni að Sigurður Georgsson héraðsdómslögmaður hefði hringt til sín. Lögmaðurinn hefði sagt að hjá honum væri maður sem vildi selja skuldabréf og hvort vitnið hefði einhverja kaupendur að slíkum bréfum. Vitnið hefði sagt að það væri hugsanlegt og féllst á ósk lögmannsins um að taka á móti mannum. Skömmu síðar hefði komið maður sem kynnti sig með nafni ákærða. Er vitnið spurði um bréfin kom í ljós að þau voru ekki fyrir hendi, heldur þyrfti að útbúa þau fyrir ákærða. Síðan segir í framburði vitnisins:

„Hann sagði mér hvaða fjárhæð þessi bréf þyrftu að dekkja og við fundum út hvað þau þyrftu að vera há að viðbættum afföllum til þess að hann fengi í hendurnar þessa fjárhæð sem hann vantaði, en ég man ekki hvaða fjárhæð það var. Ég man eftir því að ég sagði honum að hann gæti reiknað með að þurfa að selja þessi bréf með 20 til 25% afföllum, þannig að þessi fjárhæð sem hann hefur vantað mun vera um kr. 200.000. Eftir að við vorum búnir að ræða um þetta þá bað hann mig um að sjá um að útbúa þessi bréf og ég féllst á að gera það.

Hann gaf mér upp nafnið á Kötlu Þórðardóttur og sagði að hún væri samþykkjandi að þessum bréfum og veðið væri í Hamraborg 22 í Kópavogi, þriggja herbergja íbúð sem er merkt D á 4. hæð. Sveinbjörn kvaðst ætla að láta Kötlu hafa skuldaviðurkenningu á móti þessum bréfum en ég útbjó ekki þessa viðurkenningu fyrir hann. Ég spurði Sveinbjörn ekkert að því hvernig stæði á því að hann hefði þetta veð þarna, enda fannst mér að þarna væri um sambúðaraðila að ræða og ég hugleiddi þetta mál ekki frekar. Í framhaldi af þessu bað ég Sveinbjörn um að útvega veðbókar-vottorð og brunabótamat fyrir íbúðina að Hamraborg 22 og hann kom með þessi gögn til mín daginn eftir.

Ég útbjó svo sex samhljóða bréf, hvert að fjárhæð kr. 45.000,00, og ég man eftir því að hann kom og sótti þessi bréf til mín og þá var einhver kona með honum, en ég man ekki til þess að það hafi farið neitt sérstakt á milli okkar þá.

Ég tel þó að hann hafi sagt við mig, þegar hann kom og sótti bréfin, að konan sem þá var með honum væri sú sem ætlaði að gefa bréfin út.

Ég tel rétt að það komi fram að þegar þarna var komið sögu, þá var

Sveinbjörn búinn að segja mér að þessi kona sem bréfin voru stíluð á væri mállaus.

Nokkrum dögum seinna kom Sveinbjörn með þessi bréf aftur til mín en þá var hann búinn að láta þinglýsa þeim og óskaði eftir því að ég tæki þau til sölumeðferðar og ég féllst á að athuga það. Hann vildi skilja frumrit bréfanna eftir hjá mér, en ég benti honum á það að við tækjum aldrei við frumritum af svona bréfum, sem við værum með í sölumeðferð og tók ljósrit af einu bréfinu, sem ég legg hér fram ásamt veðbókarvottorði og vottorði um brunabótamat, en hann fór aftur með frumritin.

Eftir að ég var búinn að fá þessi gögn, þá fór ég að kanna það hvað hvíldi á íbúðinni, og þegar ég var búinn að framreikna þau lán með vísitölu þá sá ég að það var meira en helmingur af brunabótamati sem hvíldi á íbúðinni.

Næst þegar Sveinbjörn hafði samband við mig þá sagði ég honum að ég teldi þessi bréf illseljanleg vegna þess hve áhvilandi skuldir væru háar.

Hann gekkst þá í því að aflétta veðskuldum sem voru uppgreiddar en þessar skuldir sem var aflétt eru yfirstrikaðar á veðbókarvottorðinu sem ég legg hér fram.

Þegar ég fer að hugsa um þetta, þá tel ég að hann hafi sagt mér frá því að hann ætlaði að láta aflétta þessu áður en ég útbjó bréfin.

Ég sé að hann hefur látið aflétta þessum veðskuldum á tímabilinu frá 13. til 17. maí og þetta sést ef þessi tvö veðbókarvottorð sem liggja hér frammi eru skoðuð.

Þegar ég var búinn að fá þessi bréf til sölumeðferðar, þá fór ég að kanna stöðu Sveinbjörns í vanskilaskrá og sá þá að hann var þar á svörtum lista, ef ég má orða það svo.

Hann hafði áður sagt mér að hann væri í einhverjum uppboðsvandræðum og útgáfa þessara bréfa og sala þeirra áttu endanlega að losa hann út úr því.

Ég tel rétt að það komi fram að við á fasteignasölunni tókum strax, þegar þarna var komið, þá afstöðu að selja ekki þessi bréf vegna þess að hann var með þau og var á vanskilaskrá.

Þegar hann hringdi svo til mín og spurði mig að því hvernig gengi að selja bréfin þá sagði ég honum að ég væri búinn að hafa samband við tvo af þeim aðilum sem keyptu svona bréf hjá okkur og að ég hefði boðið þeim bréfin, en þeir hefðu ekki viljað kaupa þau m.a. vegna þess að hann væri sjálfur á bréfunum sem vottur, en það væri í hæsta máta óeðlilegt undir þessum kringumstæðum.“

Síðan kom fram hjá vitninu að það hefði frétt að ákærði hefði reynt án árangurs að selja bréfin annars staðar. Vitnið hefði síðan frétt að mállaus kona hefði reynt að hafa samband við sig, sennilega mánudaginn hinn

13. júní. Að kveldi sama dags hefði vitnið Matthildur hringt og spurt um viðskipti ákærða og Kötlu, m.a. hvort Katla hefði lánað ákærða veðrétt í íbúð sinni að Hamraborg 22 í Kópavogi. Er vitnið hefði heyrt að um einhvern misskilning kynni að vera að ræða, hefði það beðið konurnar að hitta sig næsta morgun á skrifstofu sinni. Vitnið hefði þá sýnt Matthildi ljósrit af einu bréfanna og skýrt henni frá hvernig að útgáfu þeirra hefði verið staðið. Fannst vitninu þetta koma eins og reiðarslag yfir Matthildi og er hún hefði útskýrt fyrir Kötlu hvað bréfin raunverulega þýddu, „varð hún mjög sjokkeruð og ég gat ekki merkt annað en hún hefði verið blekk til þess að skrifa undir bréfin.“ Vitnið hefði beðið Matthildi að spyrja Kötlu hvort hún hefði ekki vitað undir hvað hún hefði raunverulega verið að skrifa og hvort hún hefði ekki lesið bréfin. Vitnið hefði ekki fengið svar við því hvort hún hefði lesið bréfin, en Matthildur hefði fullyrt að hún hefði ekki skilið helminginn af því sem staðið hefði í bréfunum „vegna þess að Katla teldi sig ekki skilja svona lögfræðimál.“ Vitnið hefði ekki getað ráðið annað af viðbrögðum Kötlu en að hún væri mjög undrandi á því að hún væri talin skulda ákærða heildarfjárhæð bréfanna, 270.000,00 krónur.

Er vitnið hefði gert sér ljóst hvað raunverulega var á seyði hefði það hringt til ákærða í því skyni að fá hann til að koma með bréfin á skrifstofuna undir því yfirskini, að vitnið hefði kaupanda eða þyrfti að leiðrétta formgalla. Hefði þetta verið ákveðið í samráði við konurnar. Ekki náðist símasamband við ákærða. Sammælst hefði verið um að vitnið héldi áfram tilraunum sínum og konurnar kæmu aftur næsta mánudag. Vitnið hefði talað við konurnar þann dag á skrifstofu sinni, en þá hefði því ekki tekist, þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir, að ná sambandi við ákærða. Í ljós kom að Katla hefði í millitiðinni hitt ákærða á Akureyri og spurt hann um bréfin. Hefði ákærði brugðist illa við. Katla hefði þá sagt honum, að vitnið væri að reyna að ná í hann. Að fengnum þessum upplýsingum hefði vitnið hringt heim til ákærða. Vitnið hefði beðið ákærða að koma á skrifstofuna strax og hitta sig og Kötlu og fá botn í málið. Ákærði vildi það ekki, en lofaði að koma næsta morgun. Aðspurður hefði ákærði sagt, að hann hefði trassað að láta Kötlu fá skuldaviðurkenningu fyrir fjárhæðinni. Væri hún tilbúin, óvottuð, og ætti hann von á Kötlu síðdegis og hún gæti þá fengið viðurkenninguna. Að loknu símtalinu komst vitnið að því, að Katla kannaðist ekki við að hún ætlaði að hitta kærða. Vitnið hefði ráðlagt konunum að fara heim til ákærða og fá viðurkenninguna. Einnig hefði hann ráðlagt þeim að fara til Rannsóknarlögreglu ríkisins, ef ákærði afhenti ekki skulda-bréfin með góðu.

Kl. 10.30 næsta morgun hefðu konurnar komið eins og umtalað var á

skrifstofu vitnisins, en ákærði hefði ekki látið sjá sig. Vitnið fékk þá að vita að konurnar hefðu farið til ákærða daginn áður og fengið óbliðar móttökur. Síðdegis þennan dag hefði vitnið náð símasambandi við ákærða og spurt hann hvort hann væri búinn að selja bréfin. Ákærði hefði neitað að segja hver væri með bréfin, en taldi sig geta náð aftur þrem bréfanna, en hin þrjú hefði hann nýtt til tryggingar á skuld sem hann hefði upphaflega ætlað að greiða með andvirði bréfanna. Vitnið hefði ítrekað við ákærða að koma á skrifstofuna með bréfin og hitta Kötlu og Matthildi til að útkljá málið. Vitnið hefði ekkert heyrt frá ákærða meira fyrir yfirheyrsluna þótt ákærði hefði lofað að hringja eftir að hann væri búinn að tala við manninn sem væri með bréfin til sölu. Vitnið hefði skýrt Matthildi frá þessu samtali.

Fram kom hjá vitninu að ákærði hefði sagt við það í síma morguninn eftir að Katla og Matthildur fóru til hans:

„Ég er ekki til sölu“ og þá spurði ég hann að því hvað hann ætti við en þá svaraði hann: „Við erum ekki til sölu.“ Ég sagði þá við hann: „Hvað meinar þú, getur þú ekki útskýrt það nánar?“ Þá svaraði hann: „Það er ósköp einfalt, hún er hrifin af mér en ég hef ekki viljað þýðast hana eins og hún vildi, ég er ekki til sölu.“

Vitnið taldi að erfitt væri að selja bréfin af tveim ástæðum. Sú fyrri væri sú að gleymst hefði að telja upp áhvilandi veðskuldir sem væru á undan þessum skuldabréfum. Bæjarfógetaembættið í Kópavogi hefði aðeins handskrifað þær inn á skuldabréfin. Sú seinni væri sú að ákærði væri sjálfur fyrri vitundarvottur, sem væri mjög óeðlilegt. Hinn vitundarvotturinn væri fyrrverandi sölumaður fasteignasölnunnar. Vitnið hefði ekki vitað um það fyrr en það sá nafn hans á bréfunum. Vitnið kvaðst sjálft hafa vélritað skuldabréfin og nafn Gunnars Guðmundssonar héraðsdómslögmanns væri á haus bréfanna vegna þess að hann væri meðeigandi fasteignasölnunnar og bréfin væru stíluð eftir stöðluðu formi fasteignasölnunnar.

Ákærði kom til yfirheyrslu hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins 24. júní 1983. Þá skýrði hann svo frá:

„Ég hef lesið kæru Kötlu Þórðardóttur og ég vil lýsa því yfir að þessi framburður hennar er hrein og klár helvítis lygi. Ég kannast við það að hún hafi skrifað upp á þessi sex skuldabréf fyrir mig, en aðdragandinn er allt annar en hún segir. Ég tel að það sé um það bil ár síðan ég skýrði Kötlu frá því að ég væri illa stæður fjárhagslega og mig vantaði tryggingu til þess að fá lán.“

Ég nefndi þetta við hana fyrst fyrir um það bil ári síðan, en þá var hún að fara til Englands og við máttum ekki vera að því að ræða þetta nánar þá. Ég nefndi ekki beint við hana þá að lána mér veð, heldur sagði ég henni frá mínum fjárhagsörðugleikum.

Frá því að hún kom frá Englandi og fram undir það að ég fékk þetta

lán hjá henni, þá var hún annað slagið að tala um það við mig hvort hún gæti eitthvað gert fyrir mig og ef ég vildi koma í sambúð með henni þá væru allar mínar áhyggjur búnar.

Ég var ekki tilbúinn til þess að þiggja neitt hjá henni og alls ekki tilbúinn til þess að fara í sambúð með henni þó svo að hún hefði boðist til þess að kaupa handa okkur einbýlishús með bílskúr þar sem ég átti að geta unnið.

Síðan skeður það núna í apríl sl. að hún býður mér það að hún skuli lána mér veð, þannig að ég geti fengið lán og losað mig þannig út úr mínum skuldum.

Ég tel rétt að það komi fram að þegar ég hitti hana á þessum tíma, þá var ég stundum uppstökkur og slæmur á taugum og þegar hún spurði mig að því af hverju það stafaði, þá sagði ég henni að það væri af fjárhags-áhyggjum eins og satt var.

Ég tel að þetta hafa verið ástæðan fyrir því að hún bauð mér þetta.

Þegar hún bauð mér þetta í aprílmánuði sl. þá var ég í miklum fjárhagsvandræðum og ég sá fram á það, ef ég tæki þessu boði hennar, þá gæti ég leyst þessi mál á einu bretti.

Ég vil að það komi fram að ég tók það skýrt fram við hana áður en ég fékk þetta lán hjá henni að það yrði sama á milli okkar og áður, en þar á ég við að ég ætlaði ekki að fara að búa með henni og samband okkar átti að vera óbreytt. Hún samþykkti þessa skilmála mína.

Eftir að þetta var ákveðið okkar á milli, þá fór ég til Sigurðar Georgssonar hdl., en hann er lögmaður minn í öllum mínum málum, og spurði hann hvort hann gæti bent mér á leið til þess að losna við fasteignatryggð skuldabréf.

Hann benti mér að fara á Fasteignasöluna í Austurstræti 9, Reykjavík, og tala við Jón Arnar og hann sagði mér að þeir væru með verðbréfasölu. Hann benti mér líka á Fjárfestingarfélag Íslands, en ég valdi þá leið að fara á þessa fasteignasölu.

Ég fór og hitti þarna Jón Arnar og skýrði út fyrir honum hvað ég ætlaðist fyrir, sýndi honum veðbókarvottorð og brunabótavottorð af eigninni sem átti að veðsetja og spurði hann að því hvort hann teldi að hann gæti selt fyrir mig skuldabréf að fjárhæð kr. 270.000.

Jón Arnarr taldi miklar líkur á því að þetta væri hægt og þá bað ég hann að sjá um að útbúa skuldabréfin í þeim einingum, sem hann teldi seljanlegastar og selja þau svo fyrir mig og hann féllst á að gera þetta.

Ég gaf honum upp nafnið á eiganda íbúðarinnar, sem átti að samþykkja bréfin og reyndar allar upplýsingar, sem hann óskaði eftir varðandi þessi bréf.

Ég var einn þegar ég gerði þetta og ég aflaði þessara vottorða sem ég lagði þarna fram líka einn.

Það næsta sem gerðist var það að ég fór með Kötlu á þessa fasteignasölu og sótti þessi bréf og varðandi það sem Katla segir um þetta að hún hafi beðið um frestun á þessu vegna þess að hún hafi verið í prófum þá er það lygi. Ég kannast ekki við það að hún hafi viljað tala sjálf við lögmanninn.

Ég tel rétt að það komi fram að það var ekki meiningin hjá okkur Kötlu að skrifa undir þessi bréf þarna á staðnum, heldur ætluðum við að fara með þau heim til mín og skrifa undir þau þar, og þar ætlaði ég líka að útskýra þessi skuldabréf fyrir henni sem eg og gerði.

Mætti er spurður að því hvort hann kannist við það að Kötlu hafi verið illa við það að það kæmi fram í skuldabréfunum að hún væri talin skulda honum.

„Ég kannast ekki við þetta, enda útskýrði ég það fyrir henni að þetta skipti engu máli hvernig þetta væri uppsett. Ég gat ekki annað séð en hún væri fullkomlega ánægð með þær skýringar sem ég gaf henni, enda hefði hún ekki skrifað undir bréfin hefði hún ekki verið það.

Ég tel að það hafi tekið mig þrjá klukkutíma að skýra það út fyrir henni hvernig þessi bréf væru og að því loknu skrifaði hún undir.

Ég tel rétt að það komi fram, að ég er búinn að þekkja Kötlu í 3 ár og ég á auðvelt með að tala við hana og skilja hana.

Daginn eftir fór ég með þessi skuldabréf til Jóns Arnars og bað hann um að koma þeim fyrir mig í peninga og hann féllst á að reyna það. Ég man eftir því að hann sagði við mig að þetta gæti tekið einhverja daga og ég sagði honum að það væri í lagi en bað hann um að flýta þessu eins og hann gæti.

Eftir fjóra daga hringdi ég til Jóns og spurði hann að því hvernig gengi og þá sagði hann mér að þessir menn, sem hann hefði á hendinni, væru þannig staddir á þessum tíma að þeir hefðu ekki áhuga.

Ég sagði honum þá að ég ætlaði að reyna aðrar leiðir, en ég bað hann samt um að halda þessu vakandi og hann kvaðst ætla að gera það.

Ég reyndi að selja bréfin í Kaupþingi, Fjárfestingarfélaginu og fleiri stöðum, en það gekk ekki. Ástæðan fyrir þessu var mér sagt að væri kreppa á lánamarkaðinum og eins það að þessi bréf, sem ég var með, væru ekki góð í sölu. Bæði voru miklar skuldir áhvilandi á íbúðinni og eins skilst mér að nafn Kötlu sé ekki talið gott í viðskiptum.

Um það bil mánuði eftir að Katla skrifaði undir bréfin kom hún heim til mín og þá var ég óvenju þunglyndur og stafaði það meðal annars af erfiðleikum við að selja bréfin og ég man eftir því að hún spurði mig að því hvort ég væri búinn að fá peningana. Ég sagði það ekki vera og þá segir hún við mig: „Vilt þú að ég komi með þér til lögfræðingsins og segi

honum að þetta sé allt í lagi með þessi bréf vegna þess að það getur verið að hann treysti þér ekki þar sem þú skuldar.“

Ég afþakkaði þetta og sagði henni að ég myndi reyna að halda þessu áfram.

Katla hefur svo komið heim til mín annað slagið og var síðast heima hjá mér þann 13.6.1983. Hún talaði aldrei neitt um það að fá þessi skuldabréf til baka í þessi skipti sem hún heimsótti mig.“

Ákærði skýrði síðan svo frá að Katla hefði farið frá sér kl. 24.00 hinn 13. júní og hann hefði þá um nóttina farið í söluferð vestur og norður. Á Akureyri hefði hann hitt Kötlu. Hún hefði reiðst við hann og sagt: „Ég vil fá bréfin.“ Ákærði hefði svarað því til að hann væri ekki tilbúinn að ræða þessi mál á hóteli úti á landi en mundi gera það strax og þau væru komin heim. Eftir heimkomuna hefði Katla komið heim til hans með einhverri konu, vinkonu sinni. Vinkonan hefði sagt að ákærði væri búinn að reyna að svíkja íbúðina út úr Kötlu þar sem hann hefði látið hana skrifa undir sex skuldabréf þar sem hún teldist skulda honum 270.000 krónur og síðan hefði það verið ætlun hans að láta hana borga þessa peninga til sín. Ákærði hefði sagt að hann hefði fengið lánaðan veðrétt í íbúðinni og ekki stæði annað til en að ákærði greiddi af bréfunum sjálfur. Ég sagði vinkonunni að ég væri búinn að ráðstafa bréfunum en mundi reyna að ná þeim aftur og lofaði að hafa skuldaviðurkenningu tilbúna síðdegis. Með þetta hefðu konurnar farið.

Við yfirheyrsluna lofaði ákærði að skila þrem bréfum til rannsóknarlögreglunnar samdægurs, en ákærði taldi sig ekki sjá neina leið til þess að ná hinum eins og á stæði þar sem hann hefði þegar selt þau eða afsett. Þyrfti hann að endurgreiða andvirði þeirra til þess að fá þau aftur, en hann hefði ekki peninga til þess. Síðar kom fram hjá ákærða að hann hefði ekki selt bréfin, „heldur sett upp í skuldir“ sem hann hefði verið í við viðkomandi aðila, þ.e. Íðnaðarbanka Íslands hf., Glerslípun Hafnarfjarðar og Jón Gunnar Sæmundsson, Dalshrauni 1, Hafnarfirði. Ákærði sagði að afföllin af bréfinu sem fór í bankann hefðu verið 3.000-4.000 krónur og hann hefði fengið til baka í peningum um 1.142 krónur, er hann hefði gert upp skuld sína. Í Glerslípuninni hefði bréfið ekki nægt til að greiða skuldina og teldist hann þar enn skuldugur. Ekki hefði verið rætt um nein afföll af bréfinu. Hjá Jóni Gunnari hefði ákærði fengið 14.000 króna mismun í peningum eftir uppgjör skuldarinnar, sölulauna og affalla.

Ákærði neitaði að hafa ætlað að nota fötlun Kötlu. Útgáfa bréfanna hefði verið með fullu samþykki hennar og hún hefði vitað hvað hún var að gera.

Við yfirheyrslu síðdegis sama dag afhenti ákærði rannsóknarlögreglunni frumrit þriggja skuldabréfanna og ritaði undir skuldaviðurkenningu til

Kötlunni, að fjárhæð 135.000 krónur. Skuldabréfunum var aflýst 29. júní 1983.

Í dóminum hefur ákærði neitað því að um nokkra misneytingu hafi verið að ræða af hans hálfu. Kærandi hefði boðið fram aðstoð sína og hefði ákærði verið búinn að þekkja kæranda í 3 ár er bréfin voru gefin út. Kærandi hefði hálfu öðru ári fyrr boðið fram slíka aðstoð er hún vissi að ákærði var í kröggum. Ákærði hefði eigi þegið boðið þá því hann hefði ætlað sér að leysa fjármálavanda sinn á eigin spýtur, en vegna veikinda og fleiri persónulegra ástæðna hefði fjárhagur hans versnað. Katla hefði boðið aðstoð á ný og ákærði þegið hana.

Ákærði var í dóminum spurður hvernig stæði á því, að Katla væri persónulegur skuldari á bréfunum, jafnhliða því að vera veðsali í stað þess að hún gæfi veðleyfi og ákærði væri persónulega ábyrgur. Ákærði kvaðst þá hafa snúið sér til Jóns Arnars og beðið hann að útbúa bréfin á trygglegan lögfræðilegan hátt. Jón Arnarr hefði sagt að Katla væri ekki gott nafn í viðskiptum, „sem ákærði vissi reyndar fyrir.“ Ákærði hefði einnig verið undir gjaldþrotaskiptum. Ákærði taldi að hann hefði getað greitt bréfin á gjalddögum „ef Katla hefði staðið við sitt.“ Ákærði hefði notað bréfin þrjú, sem hann hefði ekki skilað, til að greiða þrotabússkuldir, en hin bréfin hefði átt að fá fjármagn fyrir til að kaupa hráefni og fá sér húsnæði til að hefja á ný framleiðslu. Vélarnar hefði hann átt. Alltaf hefði legið fyrir að ákærði væri hinn raunverulegi skuldari og fasteignasalinn hefði sagt hugsanlegum kaupendum það. Þeir hefðu kippt að sér hendinni er þeir fréttu að ákærði væri undir gjaldþrotaskiptum. Ákærði væri ekkert búinn að greiða af bréfunum.

Ákærði mótmælti því að hafa nokkru sinni gefið Kötlunni tilefni til að ætla að þau mundu taka upp náið samband og ástarsamband hefði aldrei verið á milli þeirra. Skuldabréf hefðu ekki verið nein nýlunda fyrir Kötlunni, eins og sjá mætti á veðbókavottorði fyrir íbúð hennar. Ákærði sagði að þau hefðu ekki fyrr átt í neinum fjármálaviðskiptum og Katla hefði ekki fyrr tekið á sig fjármálaábyrgðir fyrir hann. Er ákærða voru sýnd gögn um hið gagnstæða kvaðst hann hafa verið búinn að gleyma þargreindri ábyrgð.

Áður en kærandi var kölluð fyrir dóm snéri dómarninn sér til Guðlaugar Snorradóttur, skólastjóra Heyrnleysingjaskólans, og óskaði eftir aðstoð hennar við að fá viðeigandi túlk. Benti hún á Sigurgeir Þorbjörnsson, kennara við skólann. Aðstoðaði hann dómarninn í öllum réttarhöldum sem kærandi tók þátt í.

Vitnið Katla bar að ákærði hefði haft mjög á orði að hann væri í miklum fjárhagskröggum og myndi hann fyrirfara sér ef hann kæmist ekki út úr þeim. Ekki hefði hann haft á orði hve mikla peninga hann þyrfti en minnst á að hann ætlaði að mála bílskúr föður síns og nota sem verkstæði. Ekki

hefði ákærði þegið boð um peningalán. Vitnið skýrði frá aðdragandanum að útgáfu bréfanna mjög á sama veg og hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins. Vitnið hefði aldrei boðist til að undirrita bréf fyrir ákærða og hann hefði látið útbúa bréfin án samráðs við það og sýnt því þau fullbúin. Vitnið hefði aðeins einu sinni komið á lögfræðistofuna. Bréfin hefðu verið tilbúin. Vitnið hefði ekki lesið þau, heldur hefði það og ákærði farið heim til hans. Þar hefði vitnið lesið bréfin og séð að það var talið skulda ákærða fjárhæðirnar á bréfunum. Hefði það haft orð á þessu við ákærða, en hann þá sagt að hann skuldaði henni. Ákærði hefði ekki gert henni grein fyrir að íbúðin kynni að verða seld ef bréfin yrðu ekki greidd á réttum tíma. Vitnið hefði talið að það hefði aðeins skrifað undir 45.000 króna „ábyrgð“ en ekki 270.000 króna. Ákærði hefði sagt að þetta væri nauðsynlegt til að lögfræðingar „gætu unnið með þetta“. Vitnið hefði eingöngu aðstoðað ákærða í vináttuskyni, en ekki í von um að þau tækju upp sambúð eða nánara samband. Á milli þeirra hefði aldrei verið ástarsamband, heldur hefði henni aðeins þótt vænt um hann sem góðan vin.

„Vitnið kvaðst ekki skilja orðið „veð“ nema það vissi, að það tengdist íbúð og svo kvaðst hún skilja orðið „veðdeild“. Vitnið kvaðst ekki skilja orðið „opinbert uppboð“. Vitnið vissi að orðið vottur þýddi sama og orðið vitni og skuldari væri sá sem skuldaði öðrum peninga. Vitnið hefði talið að það hefði skrifað undir bréfin sem vottur. Vitnið kannaðist við að hafa ritað nafn sitt á frumrit bréfanna þriggja sem liggja frammi í málinu, svo og þrjú önnur.

Vitnið bar að misskilningur væri í skýrslu þeirri, sem það gaf hjá rannsóknarlögreglunni sem sennilega stafaði af misskilningi milli vitnisins og Matthildar. Ekki væri rétt að ákærði hefði áður en skuldabréfin voru útbúin talað um það við vitnið að hann fengi lán hjá því að fjárhæð 270.000 krónur og vitnið hefði lánað ákærða veð í íbúð. Hið rétta væri að aðdragandinn að útgáfu bréfanna hefði verið sá sem vitnið hefur greint frá hér að framan. Vitnið kvaðst hafa staðið í þeirri trú að það væri að skrifa undir sem vottur en ekki sem skuldari eða greiðandi.

Vitnið óskaði eftir að það kæmi fram að það hefði viljað fara með ákærða eftir að það ritaði undir bréfin á skrifstofuna í Austurstræti til þess að vera öruggt um að allt væri í lagi. Ákærði hefði sagt það vera óþarft. Samt hefði verið umtalað að hún skryppi heim til matargerðar og hitti ákærða síðar. Er vitnið kom aftur heim til hans hefði ákærði verið farinn út og hún ekki náð fundi hans fyrr en í veitingastaðnum Skálafelli. Daginn eftir fór vitnið heim til ákærða og vildi fá hann með sér til „Sigurðar“ í Austurstræti 9 til að fá bréfin aftur. Ákærði hefði þá sagt að það væri ekki hægt þar sem „Sigurður“ hefði svo mikið að gera.

Vitnið kvaðst hafa kynnst ákærða í ágústmánuði 1981 og þau hefðu haft

mikinn félagsskap eftir það og fram að útgáfu bréfanna. Eftir það hefði félagsskapur fallið niður, aðallega vegna drykkjuskapar ákærða. Vitnið hefði ekki treyst honum í því ástandi og viljað hætta við bréfin. Ákærði hefði verið búinn að segja því að „Sigurður“ væri með bréfin. Vitnið hefði því farið nokkrar ferðir á skrifstofuna í Austurstræti sem hún taldi að Sigurður Georgsson ræki. Taldi vitnið að Sigurður hefði verið á skrifstofunni er bréfin voru afhent. Hefði vitnið farið á skrifstofuna til að fá bréfin aftur og eyðileggja þau. Undir lokin hefði maður með skrifstofu í sama húsi leitt vitnið í allan sannleika um að Jón Arnarr ræki stofuna en ekki Sigurður. Vitninu hefði orðið mikið um þetta. Maðurinn hefði látið vitnið fá símanúmer Jóns Arnars og í framhaldi af því hefði vitnið leitað aðstoðar Matthildar. Matthildur hefði hringt í Jón Arnar sem hefði beðið þær að koma til sín í Austurstræti 9 næsta morgun. Þar hefði vitnið komist að raun um að um var að ræða sex sjálfstæð bréf, samtals að fjárhæð 270.000 krónur sem vitnið væri ábyrgt fyrir greiðslu á. Vitnið hefði gert ýmsar tilraunir til að láta bréfin ganga til baka og hefði m.a. hitt ákærða á Akureyri. Hún hefði spurt hann hvort hann væri með bréfin á hótélherbergi ákærða þar í bæ. Ákærði hefði neitað því og ekki hefði verið rætt meira um þau. Fyrir vitninu hefði upphaflega vakað að fá ákærða með sér á skrifstofuna í Austurstræti 9 til að fá bréfin. Er það tókst ekki hefði hún farið ein.

Er vitnið var spurt hvers vegna það hefði haft svona miklar áhyggjur af bréfunum sem hún teldi sig hafa skrifað á sem vottur en ekki skuldari kvaðst hún hafa orðið tortryggin vegna þess að ákærði hefði forðast hana eftir áritun bréfanna.

Vitnið og ákærði voru samprófuð á nokkrum dómþingum.

Eftir að vitninu hafði verið kynntur við samprófun framburður ákærða hjá rannsóknarlögreglunni neitaði það að hafa boðið ákærða upp á sambúð og fjárhagslega fyrirgreiðslu í því sambandi. Það hefði ekki boðið honum einbýlishús þó það hefði verið að skoða einhverjar fasteignaauglýsingar í blöðum fyrir sjálft sig.

Ákærði sagði að það hefði verið full sterkt að orði komist hjá sér að vitnið hefði boðið sér sambúð, en fram hefði komið hjá vitninu að betra væri við þetta að eiga ef þau væru í sambúð því þá gæti hún frekar réttlætt veðsetninguna gagnvart vandamönnum sínum.

Vitnið kannaðist ekki við að þetta hefði borið á góma.

Ákærði benti á að í sambandi við vinnuaðstöðu í bílskúr eða kjallara hefði vitnið haft á orði að það gæti haft þar vinnuaðstöðu og þyrfti ekki að fara að heiman til vinnu.

Vitnið sagði að þetta hafi borið á góma en það hefði verið meira sem óskhyggja en veruleiki.

Vitnið mótmælti því að hafa í aprílmánuði 1983 boðið ákærða veð svo hann gæti fengið lán og losnað úr sínum skuldum. Vitnið kveðst hins vegar hafa boðið ákærða að lána honum litla fjárhæð til þess að mála bílskúr í húsi foreldra hans, svo ákærði gæti komið sér þar upp vinnuðstöðu.

Ákærði hélt fast við að vitnið hefði boðið sér veð eins og það hefði svo gert en kvaðst aldrei hafa heyrt minnst áður á lánaþyrngreiðslu vegna bílskúrsins.

Vitnið benti á í þessu sambandi að um þetta leyti hefði ákærði misst verkstæðishúsnæði á Smiðjuvegi og flutt verkfæri og áhöld heim til sín.

Ákærði sagði að verkfæri og efni hefðu verið sett í geymslu í gáma sem hann fékk lánaða hjá Eimskipafélaginu.

Vitnið áréttaði að það hefði verið í prófum þegar ákærði vildi láta það skrifa undir bréfin.

Ákærði sagði að skólinn hefði verið búinn.

Vitnið kannaðist ekki við að ákærði hefði varið 3 klukkustundum í að útskýra efni bréfanna áður en vitnið ritaði undir þau. Vitnið kvaðst aðeins hafa dvalist hjá ákærða frá því kl. 19.00 þar til um 19.30 og ritað undir bréfin áður en það fór en ákærði hefði vart eytt nema 3-4 mínútum í að útskýra efni bréfanna.

Ákærði sagði það rétt vera að þau hefðu komið heim til hans um kl. 19.00 og vitnið farið um kl. 19.30 heim til sín að elda mat. Þá hefði ekkert verið farið að ræða efni bréfanna. Vitnið hefði komið aftur heim til ákærða um kl. 21.00-21.30. Síðan hefðu þau rætt efni bréfanna þar til um kl. 02.00. Það eina sem vitnið hefði ekki skilið alveg var hvers vegna það var talið skuldari gagnvart ákærða en ekki ábyrgðarmaður og skuldari. Ákærði sagði að á því stigi hefði vitnið ekkert haft við þetta að athuga.

Vitnið kvaðst hafa komið aftur heim til ákærða seinna um kvöldið, en hann hefði þá ekki verið heima. Áður en vitnið fór heim til sín fyrr um kvöldið, hefði það spurt ákærða hvað ætti að gera við bréfin og hann sagði að það ætti að skila þeim um kvöldið. Það hafi spurt hvort það mætti koma með ákærða en hann sagði það vera óþarft.

Vitnið kvaðst hafa komið aftur til ákærða næsta kvöld og dvalið þar fram yfir lok sjónvarpsdagskrár. Þá kom fram hjá ákærða að hann hefði farið með bréfin kvöldið áður.

Ákærði kvaðst hafa farið með bréfin kvöldið áður.

Ákærði kvaðst hafa farið með bréfin eftir hádegi daginn eftir að þau voru undirrituð. Vitnið hefði komið til hans um hádegi og spurt hvort hann væri búinn að fara með bréfin. Hann neitaði því en sagðist vera að fara með þau og vitnið hefði ekki gert athugasemd við það. Ákærði mundi ekki hvort vitnið kom aftur þetta kvöld en taldi að svo hefði verið.

Vitnið kannaðist hvorki við að hafa hitt ákærða daginn eftir undirskrift-

ina áður en hann hefði farið með bréfin né við orðaskipti í þá átt. Vitnið hefði hitt ákærða um kvöldið og hann þá sagst vera búinn að skila bréfunum.

Vitnið kvaðst ekki minnast þess að neitt hefði verið ritað á bakhlið skuldabréfanna þegar það ritaði nafn sitt og nafnnúmer á þau og sér hefði fundist ákærði forðast það eftir undirskrift bréfanna og því hafi gengið illa að hitta á hann. Er vitnið hitti ákærða vildi það fá hann með sér á fasteignasöluna en hann neitaði því. Vitnið bar að það kynni að vera að það hefði boðist til að fara með ákærða til lögfræðingsins til að styrkja trúna á bréfin en það hefði einungis verið gert til að koma ákærða til lögfræðingsins.

Ákærði kannaðist ekki við að vitnið hefði viljað fá bréfin aftur, en það hefði virst hafa mikinn áhuga á að vita hvernig gengi að selja þau.

Vitnið kvaðst hafa verið búíð að þekkja ákærða frá ágústbyrjun 1981 og ákærði kynni ekki táknmál, en hann hefði beitt varamáli og táknum sem hann hefði búíð til sjálfur. Stundum hafi komið upp misskilningur og ákærði hefði, ef mikið lá við, skrifað á blað. Ákærði, hefði átt það til að sleppa útskýringum alveg ef vitnið skildi hann ekki.

Ákærði sagði það alveg rétt að hann hefði stundum sleppt útskýringum ef um aukaatriði var að ræða, en ef um eitthvað mikilvægt var að ræða hefði hann skrifað á blað eða haldið áfram útskýringum sínum til þrautar.

Ákærði kvaðst ekki hafa tilkynnt vitninu fyrirfram um norðurferðina og vitnið sagði að er það kom á hótélherbergi ákærða á Akureyri hefði það spurt hann hvort hann væri búinn að fá peningana. Ákærði hafi sagt að það væri verið að vinna í þessu. Ákærði kannaðist við þetta og sagði að vitnið hefði þá í fyrsta skipti viljað fá bréfin aftur.

Vitnið bar að ákærði hefði hringt til þess daginn sem bréfin voru sótt í Austurstræti og beðið sig að koma heim til hans. Sonur vitnisins tók við boðunum. Er vitnið kom til ákærða sagði hann vitninu að nú stæði til að sækja bréfin. Vitnið hefði orðið mjög hissa og spurt hver lögfræðingurinn væri. Ákærði hefði sagt Sigurður Georgsson. Er þau komu í Austurstræti spurði vitnið hvort maðurinn á skrifstofunni væri Sigurður Georgsson. Játaði ákærði því. Var þetta um kl. 14.30. Stóðu þau við í um 10 mínútur. Fóru þau síðan á Kaffivagninn á Granda og síðan heim.

Ákærði kvaðst aldrei hafa minnst á Sigurð Georgsson við vitnið. Einu afskipti verjanda hafi verið þau að benda ákærða á fateignsasöluna. Þar gæti hann hugsanlega fengið nánari upplýsingar um sölu bréfanna. Ákærði neitaði að hafa sagt vitninu á fasteignaskrifstofunni að þar væri Sigurður Georgsson.

Vitnið hélt fast við framburð sinn.

Ákærði sagði að vitnið hefði spurt hvort þetta væri lögfræðingurinn sem

væri með bréfin á fasteignastofunni og bent á vitnið Jón Arnar. Ákærði kvaðst hafa játað því, enda staðið í þeirri trú að hann væri annaðhvort lögfræðingur eða viðskiptafræðingur.

Vitnið sagði að ákærði hefði sjálfur nálgast veðbókar- og brunatryggingarvottorð án sérstaks samráðs við vitnið. Ákærði kvaðst hafa sótt vottorðin en taldi að vitninu hafi verið ljóst að þau voru nauðsynleg, enda hefði hann sótt samkynja vottorð fyrir vitnið nokkrum dögum seinna vegna lántöku vitnisins hjá Útvegsbankanum í Kópavogi.

Vitnið kvaðst ekki hafa fengið í hendur neina skuldaviðurkenningu frá ákærða. Dómarinn sýndi vitninu dómskjalið. Vitnið sagðist ekki hafa séð skjalið áður.

Ákærði kannaðist við að hafa gefið út ofan nefnda skuldaviðurkenningu og kvaðst standa við hana, sbr. fyrirvara vegna skaðabótakröfu.

Vitnið kvaðst áður sjálft hafa tekið veðlán, en þau bréf hafi verið í öðru formi. Vitnið var spurt hvort það hafi þá gert sér grein fyrir hvaða afleiðingar það hefði í för með sér ef það greiddi ekki skilvíslega. Vitnið kvaðst alltaf hafa greitt skilvíslega af bréfunum og hafa enga reynslu af því að gengið væri að eignum.

Ákærði kvaðst hafa gert sér grein fyrir því að vitnið hefði ekki skrifað undir bréfin ef því hefði verið ljóst að það yrði fyrir fjárhagslegum skakkaföllum í reynd þótt ákærði telji að vitnið hafi gert sér grein fyrir að svo kynni að fara. Ákærði kvaðst gera sér grein fyrir að vitnið hefði treyst á að hann myndi standa í skilum.

Að gefnu tilefni frá verjanda áréttaði vitnið að það hafi á undirskriftar- augnablikinu talið að það hefði ritað á bréfin eingöngu sem vottur, en það hafi farið að hafa áhyggjur er ákærði forðaðist vitnið í stað þess að hafa áður sóst eftir félagsskap þess með heimsóknum og upphringingum á öllum tíma sólarhringsins svo og fyrirspurnum um vitnið hjá fjölskyldu og vin- konum ef hann náði ekki sambandi við vitnið.

Ákærði sagði að vitnið hafi komið til hans á öllum tímum sólarhrings í tíma og ótíma.

Vegna fyrri bókunar um að vitnið hafi sagt að það hafi talið sig skrifa undir 45.000 kr. ábyrgð sagði vitnið að þetta væri einhver misskilningur. Það hefði aðeins verið að tala um bréf sem það skrifaði undir sem vottur.

Vitnið var spurt hvers vegna það sagði hjá lögreglu að það hafi skrifað undir sem greiðandi eftir að ákærði var búinn að sannfæra það um að orðalagið á bréfunum væri í lagi. Vitnið sagði þetta hafa snúist við vegna einhvers misskilnings hjá því, Matthildi eða skýrslutaka.

Vitnið kvaðst hafa orðið oftast fyrir fjárhagslegum skakkaföllum af völdum ákærða en í þetta eina skipti og nefndi dæmi þar um.

Vitnið kvaðst í maí 1982 hafa verið statt í Daihatsu-umboðinu Brimborg

í Ármúla í Reykjavík vegna bifreiðaskipta í eigin þágu. Ákærði hafi verið með henni og rætt við sölumanninn hjá umboðinu. Hún hafi skrifað upp á vixil að fjárhæð um 6.000 kr. Ákærði hafi stungið vixlinum í tösku og sagt að hann yrði sendur í banka og þar ætti hún að greiða hann seinna. Er vitnið hafi beðið í meira en ár eftir tilkynningu frá bankanum fór hún í umboðið og var henni sagt, að hún ætti að greiða fjárhæðina þar sem hún og gerði. Í janúar-febrúar 1984 fékk vitnið tilkynningu frá Útvegsbankanum sem hún fór með til Högna Einarssonar rannsóknarlögreglumanns. Hann hafði samband við bankastjóra sem sagði að Sveinbjörn væri búinn að selja vixilinn í bankanum. Vitnið sagði að hér hafi verið um sama vixilinn að ræða og hún skrifaði á við bílaskiptin í Daihatsu umboðinu og hún var búin að greiða þar.

Ákærði kannaðist við að hafa farið með vitninu í Daihatsu umboðið. Hún hafi haft í huga að fá sér nýjan bíl en það hafi ekki verið fjárhagslega kleift fyrr en gamli bíllinn væri seldur. Hún hafi ekki getað hugsað sér að vera bíllaus. Fyrir orð ákærða hafi hún samt fengið nýjan bíl hjá umboðinu, Jóhanni forstjóra, án þess að setja tryggingu eða skrifa vixil. Sagði ákærði að þetta hafi verið gert fyrir sín orð og Jóhann hafi tekið fram, „að hún væri hvort sem er ekki vixilbær.“ Hún hafi síðan haft báða bílana í 3 mánuði. Þá hafi Jóhann getað selt gamla bíllinn en uppá hafi vantað 6.500 kr. Ákærði kvaðst hafa lánað vitninu þá fjárhæð í því formi að hann hafi boðist til að selja vixil fyrir hana á kvóta sinn við Útvegsbankann við Smiðjuveg í Kópavogi. Hafi þetta verið gert og vitnið fengið peningana til að greiða Jóhanni en vixillinn hafi farið í vanskil og síðan fjárhæðin dregin út úr handveðsbók fyrirtækis ákærða, Antikgler. Ákærði sagði að hann hafi greitt höfuðstól vixilsins en vitnið greiddi vexti og kostnað. Ákærði sagði það alrangt að vitnið hefði orðið fyrir skakkaföllum í þessu máli. Það hefði verið hann sjálfur. Ákærði lagði fram kvittun bankans, dagsetta 14. júlí 1983 um það.

Vitnið þvertók fyrir að hafa fengið peninga hjá Sveinbirni til að greiða Jóhanni í Daihatsu umboðinu.

Samræmi náðist ekki.

Vitnið sagði að öðru sinni hafi ákærði beðið sig að lána sér 7.000 kr. til að greiða með viðgerð á bifreið hans, sem hann þurfti að leysa út af verkstæði. Lofaði ákærði að greiða fjárhæðina aftir eftir tvo daga en væri ekki búinn að greiða hana enn.

Ákærði neitaði þessu. Kvaðst vera sjálfur bifvéla virki og aldrei hafa sett bíl á verkstæði. Ákærði kvaðst aldrei hafa fengið reiðufé hjá vitninu.

Vitnið kvaðst eitt sinn hafa farið með ákærða til Davíðs Sigurðssonar hf. og skrifað upp á einhver plögg til að gera honum kleift að kaupa bíl.

Síðan hefði hún fengið rukkanir sem hún hafi farið með, lítt lesnar, til Högna Einarssonar.

Ákærði kannaðist við að hafa keypt bifreið hjá Davíð Sigurðssyni hf. fyrir 35.000 krónur. Við það tækifæri hafi vitnið gengið í ábyrgð fyrir sig að fjárhæð 25.000 kr. það bréf hafi komist í vanskil og væri enn.

Ákærði var spurður um hvaða fjárhagslegu fyrirgreiðlu hann hafi veitt vitninu, sbr. framburð hans við rannsókn málsins. Kvaðst hann hafa átt við þá fyrirgreiðslu er hann gekkst í það að hún fékk afhentan nýjan bíl hjá Daihatsu umboðinu, sbr. framburð hans hér að framan. Kvaðst ákærði telja að sú fyrirgreiðsla hafi numið hærri upphæð en sú fyrirgreiðsla, sem vitnið veitti honum.

Vitnið Jóhann Jón Jóhannsson framkvæmdastjóri, Malarási 1, Reykjavík, fæddur 2. júní 1938 á Þórshöfn á Langanesi, bar í dóminum að vitnið Katla hefði verið í viðskiptum hjá sér síðan árið 1980, en vitnið þekkti ákærða í gegnum annan mann. Vitnið kvaðst kannast við viðskiptin, sem greint er frá hér að framan í framburðum ákærða og Kötlu. Vitnið kvaðst hafa litið svo á að ákærði hefði verið að aðstoða Kötlu vegna fötlunar hennar. Hún hefði ekki notið neinna sérstakra kjara því algengt væri að beðið væri eftir að kaupverð nýs bíls væri gert upp með þeim gamla. Á ýmsu hefði gengið í viðskiptum við Kötlu en hún hefði alltaf að lokum greitt sitt. Henni hefði verið sýnd viss tilhliðrunarsemi vegna erfiðra aðstæðna hennar.

Vitnið Matthildur Erna Magnúsdóttir bar í dóminum að hún hefði kynnst Kötlu árið 1976. Hún hafi getað skilið Kötlu, Katla skilji varamál og hún tali þó nokkuð og sé ekki vandræði ef um er að ræða einfalda og hversdagslega hluti. Ef um flóknari atriði hafi verið að ræða hafi vitnið skrifað niður og þá bar oft við að Katla skildi ekki orðin. Vitnið kveðst ekki sérstaklega hafa lært að skilja heyrnar- og mállaust fólk.

Vitnið var beðið að lýsa því hvernig staðið var að yfirheyrslunni hjá rannsóknarlögreglunni er vitnið kom þangað ásamt Kötlu. Vitnið sagði að yfirheyrslan hafi gengið í fyrstu mjög brösótt, sem m.a. stafaði af því að vitnið var taugaóstyrkt þar sem það gerði sér grein fyrir vankunnáttu sinni. Þetta hafi leitt til þess að skýrslutakandinn hefði ritað niður ákveðnar málsgreinar og síðan beðið vitnið um að spyrja Kötlu hvort þetta væri rétt. Vitnið kvaðst minnst í þessu sambandi málsgreinarinnar: „Ég tel rétt þessari fjárhæð.“ Kötlu var sýnd þessi setning og kinkaði hún kolli til samþykkis. Vitnið tók fram að það hafi eftir bestu getu reynt að koma því á framfæri við skýrslutaka sem Katla sagði, og Katla hefði lesið alla skýrsluna yfir áður en hún ritaði undir hana.

Vitnið var spurt hvers vegna Katla hafi leitað til þess og hvort hún hafi

áður leitað til skyldmenna sinna. Vitnið kvaðst hafa spurt Kötlu um það og Katla hafi sagt að hún vildi ekki að skyldmennin fengju vitneskju um þetta.

Vitnið kvaðst hafa farið með henni á skrifstofu niður í Austurstræti til að tala við „lögfræðinginn“ og kanna undir hvað Katla hefði skrifað því að hún hafði tjáð vitninu að hún hefði skrifað nafn sitt nánast á autt blað. Á þessu stigi barst ekki í tal að fá bréfin aftur. Katla talaði hins vegar mikið um skuldaviðurkenningu.

Vitnið sagði að erindið til ákærða hafi verið, er það fór heim til hans, að fá skuldaviðurkenningu en ekki að fá skuldabréfin aftur. Þær fóru frá honum án viðurkenningarinnar.

Vitnið kvaðst telja, sbr. framburð þess hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins, að ákærði hafi „svikið og blekkt“ Kötlu og byggi vitnið skoðun sína á því að hún hafi talið sig vera að skrifa á autt blað og sem vottur.

Vitnið kynnti sér framburð sinn hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins. Vitnið staðfesti undirskrift sína undir framburðinn og sagði að hann væri efnislega réttur. Einnig staðfesti vitnið undirskrift sína undir skýrsluna sem tekin var af Kötlu hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins.

Vitnið Högni Einarsson rannsóknarlögreglumaður, til heimilis að Stóra-teigi 12, Mosfellssveit, fæddur 20. desember 1944 á Hvammstanga, bar í dóminum að það hefði skráð niður það sem Matthildur sagði eftir Kötlu og virtist vitninu þær skilja vel hvor aðra. Vitnið kvaðst aðeins hafa skrifað niður eftir túlkun Matthildar og Katla hafi lesið skýrsluna yfir eða a.m.k. tekið við henni og farið yfir hana og síðan skrifað undir hana athugasemdalaust. Vitnið mótmælti því að hafa sjálft lagt eitthvað efnislega í skýrsluna og það væri tilhæfulaust að vitnið hafi samið heilu málsgreinarnar og látið Kötlu og Matthildi lesa þær á eftir.

Vitnið Matthildur sagði eftir að hafa kynnt sér framburðinn að vitnið Högni hafi verið að reyna að hjálpa þeim, þar sem þetta gekk brösulega hjá þeim og þótt orðalagið væri hans hafi hann aðeins sett það fram sem vitnið var að reyna að koma til skila.

Vitnið Högni sagði það vera af og frá að setningin: „Ég tel rétt fjárhæð“ væri frá nokkrum öðrum komin en Kötlu og Matthildi.

Vitnið Jón Arnarr bar í dóminum að ekki hafi staðið til að undirrita skuldabréfin er Karla kom fyrst á skrifstofuna. Sveinbjörn hefði tekið bréfin með sér. Vitnið gæti ekki sagt um hvort Kötlu voru sýnd bréfin á skrifstofunni.

Ákærði og Katla hefðu eitthvað ræðst við á skrifstofunni og hún hafi virst geta tjáð sig fyrir ákærða. Vitnið hafi lítið skilið af samtalinu en minntist þess ekki að lögfræðingur hafi borist í tal.

Vinkona Kötlu hafi haft símasamband við sig og í framhaldi af því hafi

þær komið á skrifstofuna. Þar útskýrði vitnið fyrir vinkonunni hvað var raunverulega á seyði. Virtist vinkonan þá verða mjög forviða og mikið um þetta. Síðan útskýrði vinkonan þetta fyrir Kötlu. Virtist hún vera mjög slegin er hún gerði sér grein fyrir því að hún var búin að skrifa undir það að hún skuldaði Sveinbirni stórfé. Vitnið kvaðst ekki hafa skilið viðbrögð hennar öðru vísi en að hún hefði ekki gert sér grein fyrir hvað hún hefði skrifað undir.

Vitnið minnti að þá þegar eða mjög fljótlega hafi það gert tillögu um að málinu væri vísað til Rannsóknarlögreglu ríkisins svo að hægt yrði að stöðva sölu bréfanna. Einnig hefði það reynt að hafa samband við ákærða til að reyna að fá upplýsingar um hvar bréfin kynnu að vera.

Vitnið kvaðst hafa náð sambandi við Sveinbjörn eftir nokkrar tilraunir og lagt ríkt á við hann að skila bréfunum og brást ákærði við því eins og fram kemur í framburði vitnisins hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins.

Er vitnið Jón Arnarr var við sampröfun við ákærða spurt hvort það eða ákærði hefði átt hugmyndina að því að skuldabréfin, sem ákært er út af, hefðu verið útbúin með þeim hætti, að vitnið Katla teldist skulda ákærða Sveinbirni tilteknar fjárhæðir kvaðst vitnið ekki muna betur en það hefði verið að ósk ákærða. Ákærði bar að vitnið hefði sagt við sig á sínum tíma að það væri betra að hafa þetta svona „þar sem nafn Kötlu væri betra í bókum en hans.“

Vitnið bar að ákærði hefði á þessum tíma verið á lista yfir vanskilamenn og minnti vitnið að það hefði sagt honum að pappirar með hans nafni væru óseljanlegir. Hins vegar mótmælti vitnið því að hafa lagt til að Katla yrði skráður skuldari. Ákærði kvaðst fyrst hafa séð þessa hugmynd er hann tók við bréfunum. Ákærði hefði spurt vitnið hverju þetta sætti. Vitnið hefði svarað því til að bréfin væru með þessum hætti seljanlegri. Það hefði legið ljóst fyrir gagnvart vitninu, að sögn ákærða, að hann væri gjaldþrota og væri að útvega fjármagn til að greiða gjaldþrotakröfur. Hefði vitnið síðar sagt sér að bréfin hefðu eigi selst þar sem það hefði tjáð hugsanlegum kaupendum að ákærði væri hinn raunverulegi skuldari. Vitnið bar þá að það hefði ekki vitað að ákærði var gjaldþrota fyrir útgáfu bréfanna, enda hefðu þau þá ekki verið gefin út.

Vitnið sagði að það hefði legið ljóst fyrir frá upphafi að það hefði verið ákærði sem var að reyna að fá lán, en Katla hafi aðeins ætlað að lána veð. Ekki hefði verið hægt að gefa út handhafabréf vegna þess að skuldabréf með verðtryggingarákvæðum verði samkvæmt lögum að hljóða á nafn.

Vitnið bar að ekki væri neinn vafi á að það hefði sjálft eða skrifstofa þess verið búin að vélrita á bakhlið skuldabréfanna dags. „Reykjavík 10.

maí 1983“ og textann: „Vitundarvottar að réttri dagsetningu, undirskrift og fjárræði aðila“ áður en vitnið afhenti ákærða bréfin.

Í bréfi Sigurmars K. Albertssonar héraðsdómslögmanns frá 26. apríl sl. segir að vitnið Katla hafi gefið út skuldabréf til Iðnaðarbanka Íslands hf. með sjálfskuldarábyrgð Þórdísar Gunnlaugsdóttur móður Kötlu, Æsufelli 6, í stað þess bréfs sem ákærði seldi bankanum. Katla hefði afhent bankanum bréfið til að forða íbúð sinni frá nauðungarsölu þar sem bankinn hefði neitað frekari frestun uppboðs. Í bréfinu segir enn fremur að engin krafa hafi borist frá Glerslípun Hafnarfjarðar og Katla hefði ekki gert ráðstafanir til skila á því bréfi sem afhent var skrifstofu Þorvalds Lúðvíkssonar hæstaréttarlögmanns (Jóni Gunnari Sæmundssyni).

Bréfi lögmannsins fylgdi skuldabréf með sjálfsábyrgð, að fjárhæð 100.000 krónur, sem greiðast skyldi á næstu 21 mánuði eftir 8. mars 1985 (útgáfudagur bréfsins) með 20 mánaðarlegum afborgunum. Vextir af höfuðstólnum áttu að vera breytilegir, en 34% við samningsgerðina.

Vitnið Egill Jónsson, forstöðumaður Glerslípunar Hafnarfjarðar, Reykjavíkurvegi 16, Hafnarfirði, fæddur 9. júní 1921 í Suður-Píngeyjar-sýslu, bar í dóminum að það hefði undir höndum eitt af þeim bréfum sem ákært er út af. Vitnið hefði selt ákærða spegla sem hann setti upp í Smiðjukaffi í Kópavogi. Átti ákærði að greiða þá út í hönd. Við afhendingu hafði ákærði ekki handbæra peninga og vitnið vildi ekki láta hann fá gjaldfrest, þar sem hann var þegar í vanskilum með 15.000 króna víxil vegna fyrri vöruúttektar. Ákærði fékk speglana og afhenti um leið veðbréfið og var um talað að ákærði leysti út kaupverðið næsta eða næstu daga. Ákærði lét hins vegar ekki sjá sig. Vitnið hringdi margsinns í ákærða sem sagði alltaf að þetta væri að koma og að lokum vísaði hann á Harald Jónasson og gaf upp símanúmer hans. Haraldur sagði einnig að þetta myndi vera að koma þar til að lokum hann sagði: „Þetta mun allt vera komið á hausinn.“

Vitnið minnti að kaupverð speglanna hafi verið 40-45.000 krónur og kvaðst hafa reynt að koma bréfinu í verð en það hefði ekki tekist. Vitnið hefði ekkert fengið greitt upp í kaupverð speglanna. Vitnið kvaðst ekki hafa gert neinar ráðstafanir til að ganga að veðsala bréfsins.

Vitnið kvaðst m.a. hafa haft samband við rannsóknarlögregluna og þeir hafi sagt því hvernig bréfið var tilkomið.

Ákærði kvað frásögn vitnisins rétta að öðru leyti en því að bréfið hafi átt að vera fyrst og fremst til tryggingar greiðslu á gömlu 15.000 kr. skuldinni sem olli því að greiðslufrestur fékkst ekki á speglunum. Kvaðst ákærði hafa fengið umliðun kaupverðs speglanna í nokkra daga. Hugðist ákærði nota greiðsluna frá Smiðjukaffi fyrir hráefni og vinnu til að greiða kaupverð speglanna. Kaupverð speglanna væri rétt tilgreint hjá vitninu.

Vitnið Egill sagði að bréfið hafi átt að vera til tryggingar gömlu skuldinni og til greiðslu á kaupverði speglanna svo langt sem fjárhæð þess nægði.

Ákærði og vitnið voru sammála um að bréfið hefði verið sett til tryggingar greiðslu skuldanna en hafi ekki átt að vera til greiðslu á þeim.

Vitnið Jón Gunnar Sæmundsson, starfsmaður Þorvalds Lúðvíkssonar hrl., Mímisvegi 4, fæddur 28. júní 1939 í Reykjavík, bar í dóminum að lögfræðiskrifstofan hefði haft til innheimtu fyrir Húsgagnahöllina hf. kröfu á ákærða sem ekki gekk að innheimta og hafði dómur ekki gengið um hana. Síðan kom að því að ákærði kom heim til vitnisins með skuldabréfið sem er í uppboðsrétti Kópavogs. Ákærði kvaðst hafa selt bifreið sem hann átti og hafi fengið söluverðið greitt með skuldabréfinu. Var gert samkomulag um að ákærði gerði skuld sína upp með bréfinu og fengi mismuninn greiddan í peningum. Mismuninn 13-15.000 kr. fékk ákærði greiddan í peningum.

Ákærði sagði frásögn vitnisins Jóns Gunnar í öllum meginatriðum rétta en gat þess jafnframt að rétt áður en ákærði fékk bréfin hafi vitnið hringt út af skuldinni. Því var þessi krafa frá Húsgagnahöllinni ofarlega í huga ákærða og eftir að hann fékk bréfin í hendur hafði hann símasamband við vitnið og spurði hvort vitnið gæti selt eitthvað af bréfunum. Þá hafi vitnið boðist til að taka eitt bréfið upp í skuldina og greiða mismuninn í peningum. Ekki kannast ákærði við að hafa sagt vitninu að hann hefði fengið bréfin við sölu á bifreið.

Vitnið hélt fast við framburð sinn.

Vitnið Ágúst Þórhallsson verkfræðingur, Klifvegi 4 í Reykjavík, fæddur 23. júní 1950 í Reykjavík, bar í dóminum að það hafi starfað í 3 mánuði á fasteignasöluinni Austurstræti í Austurstræti 9 árið 1983. Vitnið kannast við undirskrift sína sem vottur á skuldabréfum þeim, sem lögð eru fram í málinu. Vitnið mundi ekkert eftir aðdragandanum en kvaðst hafa skrifað á bréfin á skrifstofunni. Vitnið minntist þess ekki að hafa haft neitt með samningu á bréfunum að gera. Vitnið gat ekkert sagt um hvort ákærði kom einn á skrifstofuna eða ekki.

Ákærði kvaðst hafa talað við Jón Arnar, er hann tók við bréfunum, um að hann sjálfur eða einhver á skrifstofunni vottuðu þau. Jón Arnar var ekki við og hefði því vitnið skrifað undir bréfin sem vottur daginn eftir undirskrift Kötlu. Þá var ákærði búinn að skrifa á þau sem vottur.

Að loknum framangreindum vitnaleiðslum var ákærði spurður um hvernig fjármál hans hafi staðið við útgáfu bréfanna, hvort hann hefði verið skuldugur og átt eignir. Ákærði taldi að hann hafi ekki verið mjög skuldugur en hann hefði verið úrskurðaður gjaldþrota árið 1980 eða 1981, en væri búinn að fá forræði á búi sínu. Ákærði hefði ekki átt fasteignir en hann hefði átt allt til að halda áfram rekstri fyrirtækisins Antikgler,

sem hann hefði rekið í 10-12 ár, nema rekstrarfé. Skuldabréfin hefði hann ætlað að nota til að endurreisa lánstraustið og fyrirtækið. Ákærði taldi, miðað við fyrri reynslu, að hann hefði átt góða möguleika á að greiða bréfin í samræmi við ákvæði þeirra. Ákærði sagði að er bréfin voru gefin út hafi ekki verið um umtalsverð vanskil að ræða. Er ákærði var gerður gjaldþrota í fyrra skiptið voru lýstar kröfur aðeins 80-100.000 kr. Ákærði sagði að búið væri að ljúka seinni gjaldþrotaskiptunum og hann væri á ný búinn að fá umráð yfir búi sínu.

Ákærði kvaðst hafa haft litlar tekjur síðustu 2 árin fyrir útgáfu bréfanna og verið tæpast matvinnungur, og hafi það aðallega stafað af aðstöðuleysi þar sem hann hafði ekkert rekstrarfé.

Ákærði segir að það hafi verið af trassaskap sem skuldaviðurkenningin var ekki gerð um leið og bréfin.

Fram hafa verið lögð í málinu tvö vottorð frá Heyrnleysingjaskólanum, annað undirritað af Guðlaugu Snorradóttur skólastjóra og hitt af Erni Gunnarssyni kennara.

Í vottorði skólastjórans er staðfest að á vori hverju sé próftími Heyrnleysingjaskólans frá 1. maí til 17. maí ár hvert.

Rétt þykir að birta vottorð Arnar í heild sinni sökum mikilvægis þess. Er það svohljóðandi:

„Að vanta heyrn er mikil fötlun sem flestum hinna heyrandi tekst illa að skilja. Það hlutskipti að hafa aldrei heyrt málhljóð orsakar mjög mikla erfiðleika í málanámi. Allt verður að lærast gegnum sjónskynið og ekkert lærist nema stöðugt sé tiltækur aðili sem útskýrir merkingu hvers einstaks orðs.

Hægt er með þrotlausum áhuga, dugnaði og góðri greind að komast það langt að skilja og tala einfalt mál, en allt erfiðara og flóknara mál er heyrnleysingjum ofvaxið að skilja nema með mjög miklum og góðum útskýringum annars aðila.

Hægt væri að hugsa sér líkingu af erlendu málanámi okkar heyrandi manna. — Við getum náð talsverðri leikni í erlendu daglegu máli, en skiljum svo ekki nema lítinn hluta í fagmáli þeirrar tungu og getum alls ekki lesið það af skilningi vegna þess að við höfum ekki lært öll þau orð sem þar standa eða skilið samhengi þeirra hvort til annars. Má þar benda á lögfræði, stjórnmál og ótal mörg fleiri sérsvið.

Undirritaður hefur verið kennari Heyrnleysingjaskólans frá 1949 eða 36 ár. Tel ég mig hafa fengið á þessum tíma talsvert raunsæja þekkingu á málskilningi heyrnleysingja almennt og þeim erfiðleikum sem þeir eiga í að skilja þungt mál.

Katla Þórðardóttir var meðal minna fyrstu nemenda við þennan skóla. Sem betur fer á hún því láni að fagna að hafa getað lært og tileinkað sér

talsverða leikni og skilning á daglegu léttu máli, en allt mál þar fyrir utan, hvort heldur er skriflegt eða munnlegt, skilur hún ekki nema með mikili og góðri hjálp og útskýringum.

Í skuldabréfi dagsettu 10. maí '83, sem hún hefur skrifað undir, er fjöldi orða sem ég veit að hún hefur ekki skilið án mikilla útskýringa. Má þar nefna orð eins og viðurkenna — lánskjaravísitala — grunnvísitala — hlutfall — vangoldin — og mörg fleiri.

Að sjálfsögðu getur hún lesið þessi orð, en það verður merkingarlaus lestur þar sem hún skilur ekki þýðingu orðanna. Þarf því útskýrandinn að kanna eftir lestur hverrar setningar, hvaða orð hún skilur ekki, útskýra þau og síðan kanna hvort öll setningin er skilin í heild.

Allt tekur þetta talsvert langan tíma. Hvort hún hefur vitað hvað hún var að skrifa undir og hvað mikið hún hefur skilið af þessu skjali, veltur á því hvað mikla og góða skýringu hún hefur fengið og hvað miklum tíma hefur verið varið í hana fyrir undirskrift.“

Efni framangreindra þriggja bréfa (og bréfanna sem ákærði skilaði) er samkynja. Við þinglýsingu hjá bæjarfógetaembættinu í Kópavogi eru þau auðkennd sem skjöl nr. 1982/83, 1983/83 og 1987/83. Vitnið Jón Arnarr lagði fram ljósrit af skjali nr. 1987/83. Um er að ræða „Skuldabréf með lánskjaravísitölu“. Skilmálar eru þeir að „lánið“ beri að endurgreiða með 6 afborgunum á 6 mánaða fresti, í fyrsta skipti 1. nóvember 1983. Sé eigi staðið í skilum með greiðslu vaxta eða afborgana er heimilt að fella alla skuldina í eindaga fyrirvaralaust og án uppsagnar. Íbúð vitnisins, 3ja herbergja íbúð á 4. hæð í húsinu nr. 22 við Hamraborg í Kópavogi, var sett að veði til tryggingar greiðslu skuldarinnar.

Dómarinn hefur aflað upplýsinga frá borgarfógetaembættinu í Reykjavík um hvenær gjaldþrotáurskurðir hafi verið kveðnir upp yfir ákærða, hvaða kröfum var lýst við síðasta gjaldþrot, hvort eignir hafi reynst vera í búi ákærða og hvað hafi verið greitt upp í lýstar kröfur.

Í bréfi Markúsar Sigurbjörnssonar, borgarfógeta, um þetta efni segir: „a) Gjaldþrotabeiðni barst fyrst þann 19. september 1980, og var búið tekið til skipta með úrskurði uppkveðnum 29. janúar 1981. Skiptum var lokið 4. september 1981 samkvæmt 120. gr. laga nr. 6, 1978, þar sem engar eignir fundust í búinu.

b) Gjaldþrotabeiðni barst þann 19. ágúst 1983, en var afturkölluð 17. nóvember s.á., án þess að búið væri tekið til gjaldþrotaskipta.

c) Gjaldþrotabeiðni barst 27. mars 1984, og var búið tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði uppkveðnum 29. maí 1984. Skiptum var lokið 11. september 1984 samkvæmt 120. gr. laga nr. 6, 1978, þar sem engar eignir fundust í búinu.

d) Gjaldþrotabeiðni barst 17. september 1985. Hún var tekin fyrir í

skiptarétti Reykjavíkur í dag, en málið fellt með vísan til 4. tl. 18. gr. laga nr. 6, 1978, þar sem ekki var sótt þing af hálfu skiptabeiðanda.“

Í endurriti úr skiptabók Reykjavíkur kemur fram að ákærði hefur mætt í skiptaréttinum 26. júlí 1984. Þá kvaðst hann vera atvinnulaus. Hefði hann haft með höndum eigin atvinnurekstur sem hætt hefði verið á árinu 1980. Ákærði teldi að rætur fjárhagsörðugleika sinna væru þær að hann hefði á árinu 1980 skilið við eiginkonu sína og eignum verið skipt. Húseign þeirra verið seld, en söluandvirðið ekki greiðst og hann því lent í vanskilum er leiddu til gjaldþrots. Ákærði byggi hjá foreldrum sínum og ætti engar eignir hvorki innistæður, lausafé né annað. Ákærði gerði ekki athugasemdir við kröfur sem borist hefðu á kröfufylsingarfresti, samtalt að fjárhæð 287.691,57. Stærstu kröfurnar voru frá Innheimtustofnun sveitarfélaga (meðlagsskuld), að fjárhæð 143.234,62, Gjaldheimtunni í Reykjavík, að fjárhæð kr. 50.234,00, Skeifunni hf., að fjárhæð kr. 37.995,00 og Godda sf., að fjárhæð 29.310,00. Auk þess var um að ræða 6 aðrar kröfur innan við 8.000 krónur hver.

Aflað hefur verið skattframtala ákærða fyrir árin 1981-1984. Samkvæmt þeim hafði ákærði í tekjur árið 1980 20.000 krónur, árið 1981 20.000, krónur, árið 1982 63.000 krónur og árið 1983 er áætlaðar tekjur á ákærða 500.000 krónur þar eð hann taldi ekki fram. Samkvæmt framtölunum átti ákærði í árslok 1980 ýmsa lausafjármuni úr rekstri Antikglers að fjárhæð 1.500.000 krónur, í árslok 1981 og 1982 voru slíkir munir taldir að verðmæti 10.000 krónur. Skuldir samkvæmt framtölunum voru í árslok 1980 16.319,175 krónur, í árslok 1981 244.365,00 krónur og í árslok 1982 369.195,00 krónur auk ótalinna átaldra vaxta og áætlaðra opinberra gjalda. Í framtali frá árinu 1981 segir að fasteignin Blesugróf 7, Reykjavík, hafi verið seld í nóvember 1979. Útborgun hafi farið í skuldir, aðrar skuldir hefði kaupandi yfirtekið og greitt eftirstöðvarnar með víxlum á gjalddögum 1980. Bifreiðin R-7964 hefði gengið til eiginkonu við skilnað um áramótin 1979/1980. Flestar eigur firmans Antikglers hefðu gengið til eiginkonu samkvæmt skilnaðarskilmálum. Þá segir í athugasemdum með framtali frá árinu 1981 að ákærði hafi mjög lítið getað unnið allt frá árinu 1979, sbr. læknisvottorð. Í framtali 1982 segir að ákærði hafi verið óvinnufær allt árið, sbr. læknisvottorð og í framtali ársins 1983 er vitnað í meðfylgjandi læknisvottorð.

Þegar ofangreind gögn um efnahag ákærða eru virt í heild sinni er ljóst að ákærði var búinn að missa stjórn á fjármálum sínum löngu fyrir 10. maí 1983, er vitnið Katla undirritaði skuldabréfin sem málið er sprottið út af, enda kemur fram í skjölum málsins að ákærði var þá þegar búinn að glata fjárhagslegu trausti í viðskiptalífínu. Var honum það sjálfum ljóst og var reynt að fara í kringum það með því að Katla var ekki aðeins veðsali,

eins og eðlilegast hefði verið, heldur einnig persónulegur skuldari. Ákærða hlaut að vera ljóst að allar líkur væru á því að bréfin færu í vanskil sökum fjarhagsvandráða hans sem hann hafði ekki nokkra ástæðu til að ætla það myndu lagast. Þrátt fyrir þessa vitneskju sína vílaði ákærði ekki fyrir sér að nota sér vináttu og trúndartraust Kötlu, sem hann sjálfur taldi vera „hrifna af sér“, sér til fjárhagslegs ávinnings með því að fá hjá henni margnefnd skuldabréf án nokkurs endurgjalds. Bréfin hugðist hann nota og notaði að hluta til að reyna að lappa upp á bágborinn fjárhag sinn á óskammfeilinn hátt án tillits til efnahagslegra afleiðinga gerða sinna fyrir vitnið Kötlu, sem stóð berskjölduð með eigur sínar gagnvart aðför grandlausra skuldheimtumanna sem gátu byggt rétt á traustfangsreglunum. Ákærði hefur sjálfur við meðferð málsins viðurkennt, að vitnið hefði ekki „lánað honum veðrétt“ nema í trausti þess, að hann stæði við greiðsluskilmála bréfanna. Þá ber að hafa í huga persónulega hagi vitnisins Kötlu sem ákærða var vel kunnugt um og sem leiddu til þess að henni var ekki kleift til jafns við aðra að gera sér ljóst hvað í skuldabréfunum stóð. Enn þykir rétt að áréttta að ákærði fékk Kötlu ekki aðeins til að undirrita veðheimild, heldur líka persónulega skuldbindingu sem verður að teljast með afbrigðum tortryggilegt.

Þegar framangreint er virt telur dómurinn sannað að ákærði hafi gerst sekur um misneytingu með því að nota sér fákunnáttu Kötlu og fötlun (málleysi) til að gefa út og afhenda skuldabréfin sex sem lýst hefur verið. Hins vegar eru ákærði og vitnið sammála um að „nánara samband“ þeirra á milli hafi ekki komið til tals eða verið fyrir hendi. Verður því ákærði sýknaður af misneytingu af því tagi. Framferði ákærða varðar í málinu við 253. gr. almennra hegningarlaga nr. 19, 1940, þótt vel komi til álita af hálfu dómsins að heimfæra brot ákærða beint undir 248. gr. laganna.

III.

Ákærði hefur sætt refsingum og kærum, sem hér greinir:

— — —

[Sakavottorð ákærða tilgreinir eina skilorðsbundna frestun ákæru vegna brots gegn 155. og 248. gr. hegningarlaga (1962), eina dómsátt vegna brots gegn 248. og 261. gr. sömu laga og auk þess fjóra refsidóma og 13 dómsáttir vegna umferðarlagabrota.]

Með vísan til 77. gr. almennra hegningarlaga ákveðst refsing ákærða varðhald í 3 mánuði.

Í málinu liggur fyrir bótakrafa frá Sigurmar K. Albertssyni héraðsdómslögmanni, vegna vitnisins Kötlu, svohljóðandi:

„1. Að Sveinbjörn verði dæmdur til að greiða Kötlu kr. 100.000,00 með 34% ársvöxtum frá 8/3 1985 til greiðsludags.

2. Að Sveinbjörn verði dæmdur til að greiða Kötlu kr. 90.000,00 með 2,5% ársvöxtum frá 1/5 1983 og lánskjaravísitöluhækkunum frá sama tíma miðað við 606 stig til greiðsludags.

3. Að Sveinbjörn verði dæmdur til að greiða Kötlu kr. 40.000,00 í óþæginda og miskabætur.“

Hinn 8. mars 1985 komst vitnið Katla að samkomulagi við Iðnaðarbanka Íslands hf. vegna eins af skulabréfunum sex sem bankinn hafði fengið í hendur vorið 1983. Gaf hún út nýtt bréf í stað hins gamla. Nýja bréfið er gefið út 8. mars 1985 að fjárhæð 100.000,00 krónur með breytilegum vöxtum, þá 34% ársvöxtum. Óvefengt er að þetta bréf er tilkomið vegna réttarbrots ákærða. Taka ber því kröfulið 1 til greina að fullu.

Kröfuliður nr. 2 er vegna bréfanna sem skrifstofa Þorvalds Lúðvíkssonar hæstaréttarlögmanns er með til innheimtu og skuldabréfsins hjá Glerslípun Hafnarfjarðar. Vitnið Katla er skuldari og veðsali bréfanna vegna brots ákærða og ber því að taka kröfulið þennan til greina þannig breyttan að vextir greiðist frá 10. maí 1983.

Ekki þykja vera lagarök til að taka 3. kröfulið til greina.

Skuldaviðurkenning ákærða, sem hann afhenti Rannsóknarlögreglu ríkisins við rannsókn málsins, fylgir frumskjölum málsins og gildir ekki samhliða dæmdri skaðabótakröfu.

Þá greiði ákærði sakarkostnaðinn, m.a. málsvarnarlaun skipaðs verjanda, Sigurðar Georgssonar héraðsdómslögmanns, að fjárhæð 35.000 krónur.

D ó m s o r ð:

Ákærði, Sveinbjörn Jónsson, sæti varðhaldi í 3 mánuði.

Ákærði greiði Kötlu Þórðardóttur, Hamraborg 32, Kópavogi:

1. 190.000 krónur.

2. 34% ársvexti af 100.000 krónum frá 8. mars 1985 til greiðsludags.

3. 2½% ársvextir af 90.000 krónum frá 10. maí 1983 til greiðsludags, og jafnframt hækkun samkvæmt lánskjaravísitölu á sama tímabili, grunnvísitala 606 stig.

Ákærði greiði sakarkostnaðinn, m.a. málsvarnarlaun skipaðs verjanda, Sigurðar Georgssonar hdl., að fjárhæð 35.000 krónur.